

FORSLAG TIL

PLEJEPLAN KELDSØOMRÅDET

2024-2028

Plejeplan 2024-2028 for fredningen af Keldsø-området

**HELSINGØR
KOMMUNE**

Gribskov
Kommune

INDHOLD

1 / Indledning.....	3
1.1. • Plejeplanens tilblivelse og lodsejerinddragelse	3
1.2. • Beskrivelse af Keldsø-området	3
1.3. • Ejerforhold.....	4
1.4. • Baggrund for fredningen	5
1.5. • Formål med fredningen.....	5
1.6. • Plejeplanens gyldighed og målsætning.....	5
1.7. • Plejepligt og ansvarsfordeling	6
2 / Naturværdier	8
2.1. • Landskabsformer og geologi.....	8
2.3. • Botanik	10
2.4. • Fugle	10
2.5. • Pattedyr	10
2.6. • Padde og krybdyr.....	10
2.7. • Græsning og høslet	12
2.8. • Kulturhistoriske spor.....	13
2.9. • Rekreative værdier.....	13
2.10. • Jagt	14
2.11. • Generelle trusler mod fredningsområdets naturværdier.....	14
2.12. • Øvrige administrative og planmæssige forhold.....	17
2.13. • Naturbeskyttelsesinteresser og økologiske forbindelser	17
3 / Internationale forpligtelser	18
3.1. • Natura 2000	18
3.2. • Bilag IV-arter	18
4 / Delområder	19
4.1. • Delområde 1 / Gamle Keldsø og englodder	19
4.2. • Delområde 2 / Mose ved Nørreris	24
4.3. • Delområde 3 / Småskala landskab	27
4.4. • Delområde 4 / Skrænter langs Hellebjergvej	30
4.5. • Delområde 5 / De store landbrugsflader	35
Bilag 1	44
Bilag 2	45
Bilag 3	46
Bilag 4	47

KOLOFON

Plejeplanen er udarbejdet i et samarbejde mellem
Gribskov og Helsingør kommuner og offentliggjort den X/X 2024.

Foto: Helsingør Kommune, Gribskov Kommune og Jørn Skeldahl.

1 INDLEDNING

DENNE PLEJEPLAN GÆLDER FOR KELDSØFREDNINGEN, DER LIGGER I GRIBSKOV OG HELSINGØR KOMMUNER.

1.1. • PLEJEPLANENS TILBLIVELSE OG LODSEJERINDDRAGELSE

Gribskov og Helsingør kommuner har udarbejdet denne plejeplan i henhold til fredningsbestemmelsernes §8. Plejeplanen baserer sig på fredningsforslagets oplysninger om områdets naturværdier suppleret med tilgængelige oplysninger om naturindholdet fra tidligere registreringer, der er tilgængelige i bl.a. Danmarks Arealinformation (Miljøportalen), Arter.dk og kommunernes øvrige oplysninger om Keldsø-området herunder besigtigelser af det fredede område.

Forud for vedtagelsen af plejeplanen har Gribskov og Helsingør kommuner afholdt møder med enkelte lodsejere om stiforløb og desuden et dialogmøde for alle lodsejere i fredningsområdet den 12. juni 2023, hvor lodsejerne blev opfordret til at dele deres viden om naturværdierne i fredningsområdet. Lodsejernes oplysninger er indarbejdet i plejeplanen.

Tekst med forbehold for politiske beslutninger mv.

Plejeplanen har været i 4 ugers offentlig høring, så interessenter og borgere har kunnet komme med bemærkninger til planen. Plejeplanen er efterfølgende på baggrund af resultatet af høringen vedtaget af de politiske fagudvalg i Gribskov og Helsingør kommuner.

Gribskov og Helsingør kommuner har på baggrund af en screening vurderet, at plejeplanen ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og har på den baggrund truffet afgørelse om, at planen ikke er omfattet af krav om miljøvurdering. Afgørelsen er truffet efter § 21, stk. 1 i miljøvurderingsloven. VVM-screeningen er gennemført efter kriterierne i bilag 6 i miljøvurderingsloven. Kommunernes screeningsafgørelse har været offentliggjort på kommunernes hjemmesider med 4 ugers klagefrist.

1.2. • BESKRIVELSE AF KELDSØ-OMRÅDET

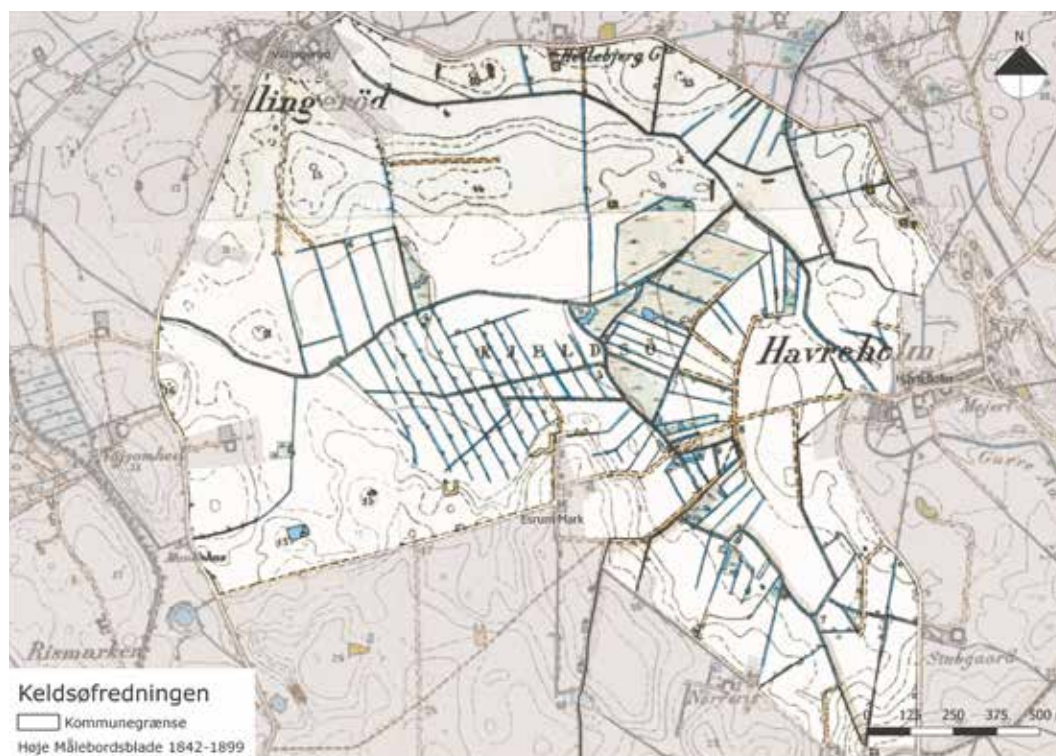
Kort 1. Keldsø-fredningens beliggenhed i Gribskov og Helsingør kommuner.

Det fredede Keldsøområde ses på nedenstående kort.

Det fredede område grænser mod nord op til Pandehave Å-fredningen. Syd for området ligger Gribsskov og Esrum Sø. Mod vest ligger Snævret Skov og mod øst Havreholm. Centralt i området ligger den afvandede Keldsø, som afvandes af Gurte Å, Keldsø Å og Esrum Å. I dag er store dele af fredningen afgræsset, mens andre dele er opdyrket landbrugsjord.

En særlig kvalitet ved landskabet er, at det ikke er fragmenteret af bebyggelse og infrastruktur. Der er store åbne vidder og lange kig ind i området. Keldsø var indtil engang i 1800-tallet en mindre sø omgivet af mose og engområder. Keldsø blev afvandet gennem åbne grøfter. Strukturerne i landskabet ved englodderne øst for den gamle Keldsø ses stadig. I Nørreris Mose sydøst for Keldsø er der stadig mindre søer og tydelige spor efter tørvegravning.

Der findes mange kilder og kildefremspring i bakkerne i området, som betyder, at både lave og de højtliggende arealer har fugtigbundsvegetation.

Bilag 2. Keldsøfredningens beliggenhed på høje målebordsblade, hvor grøfter ses tydeligt. Gengivelse af kortudsnit af høje målebordsblade med tydelig angivelse af grøfter (ses som markerede linjer) i området i perioden omkring 1850-1900.

1.3. • EJERFORHOLD

Fredningsområdet omfatter ca. 308 ha. Størstedelen af arealet ejes af private lodsejere. Mindre arealer på i alt ca. 0,2 ha er offentligt ejet i lige fordeling mellem Gribsskov og Helsingør kommuner.

De privatejede arealer udgøres primært af landbrugsarealer og mindre naturarealer, der ikke indgår i driften. Landbrugsarealerne anvendes hovedsageligt som græsningsarealer for især køer og heste. De kommunalt ejede arealer omfatter et mindre 'grønt areal' ("gadejord"), der ligger ud til Hellebjergvej ved Villingerød By og et lille areal med en sø i Havreholm.

1.4. • BAGGRUND FOR FREDNINGEN

Fredningssagen blev rejst den 1. juli 2016 af Danmarks Naturfredningsforening på baggrund af det egnskarakteristiske åbne landskab, den biologiske mangfoldighed, områdets kulturspor, samt de geologiske terrænformer, der er dannet af isens afsmeltning for ca. 11.000 år siden.

Fredningsnævnet for Nordsjælland traf den 1. oktober 2018 afgørelse om fredning af Keldsø-området, og Miljø- og Fødevarerklagenævnet har efterfølgende den 30. december 2021 truffet endelig afgørelse om fredning af Keldsø-området.

1.5. • FORMÅL MED FREDNINGEN

Formålet med fredningen (§ 1) er:

- at sikre og forbedre det nuværende egnskarakteristiske åbne landskab ved Keldsø-området med enge, moser, overdrev og småsøer
- at sikre den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv
- at beskytte de geologiske terrænformer
- at sikre områdets kulturspor og at forbedre adgangen til offentlig færdsel ad stier.

1.6. • PLEJEPLANENS GYLDIGHED OG MÅLSÆTNING

Denne plejeplan omfatter fredningen af Keldsø-området, jf. fredningsbestemmelsernes § 8 om naturpleje. Plejeplanen er gældende fra 2024 og skal i henhold til fredningsbestemmelserne gælde for højst 5 år og senere for højst 10 år ad gangen.

Plejeplanen er udarbejdet af Gribskov og Helsingør kommuner, der som geografisk berørte er plejemyndigheder for fredningen i Keldsø-området.

Plejeplanen synliggør rammerne og mulighederne for at pleje det fredede område i respekt for fredningens formål og med henblik på at øge diversiteten i forhold til den enkelte naturtype.

I plejeplanen er fredningen inddelt i 5 delområder på baggrund af hver deres særligt karakteristiske landskab og naturindhold. For hvert delområde beskrives områdets nuværende tilstand og potentielle trusler samt målsætninger for pleje og forslag til plejeaktiviteter.

Udsigt over græs-sede enge vest for Havreholm.

1.7. • PLEJEPLIGT OG ANSVARSFORDELING

Gribskov og Helsingør kommuner er tilsyns- og plejemyndighed for de private såvel som for de kommunalt ejede arealer inden for fredningen. Kommunerne kan som plejemyndighed gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Retningslinjerne for naturplejen i fredningen fremgår af fredningsbestemmelserne (§ 8).

Plejen skal, jf. fredningsbestemmelsernes § 8 tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål og tilrettelægges med henblik på øget diversitet i forhold til den enkelte naturtype.

Det er den pågældende lodsejers ansvar at forvalte områderne i henhold til fredningsbestemmelserne. Kommunerne kan som plejemyndighed vælge at udføre pleje på de privatejede arealer i henhold til plejeplanens anbefalinger, men er dog ikke forpligtet til det. Det er alene en ret, der kan tages i brug, hvis den pågældende kommune vurderer, det er nødvendigt for, at opretholde fredningens formål og bestemmelser.

Ønsker kommunerne at udføre naturpleje på privatejede arealer, sker det altid i dialog med de berørte lodsejere. Naturplejen skal i givet fald altid udføres uden udgift, væsentlige gener eller tab for lodsejeren. Lodsejeren har ret til selv at udføre plejen inden for en frist, der er fastsat af plejemyndigheden. Hvis kommune og lodsejer er uenige om naturplejen af området, vil det blive forelagt Fredningsnævnet, som træffer afgørelse om, hvordan plejen skal gennemføres.

2 NATURVÆRDIER

2.1. • LANDSKABSFORMER OG GEOLOGI

Landskabet omkring Keldsø er et istidslandskab præget af gletsjernes ophold og mindre genfremstød, som har skabt et karakteristisk dødislandskab dannet ved afsmeltning af isen i lavninger.

Det formodes, at Keldsø er dannet i et sådant dødishul. Der er i den tidligere søbund konstateret dybe humuslag og lag af gytje, som er opstået gennem tusinder af år. Råjorden er således domineret af jordbundstypen ferskvandstørv i lavbundsarealerne og områder med smeltevandsgrus og moræneler. Overfladejorden er overvejende lerblandet sandjord med områder af finsandet jord og humusjord. Naturværdierne i området er tæt knyttet til terræn, den historiske drift og jordbund.

De centrale dele af Keldsø-området er udpeget som lavbundsareal, der kan genoprettes som vådområde. Det giver mulighed for, at den tidligere afvandede Keldsø kan genoprettes som sø. Fredningen giver også mulighed for at hele eller dele af Keldsø og Keldsø Enge kan gendannes efter en samlet plan (§ 2).

Området har ikke umiddelbart potentiale for udtagning som klima-lavbundsområde, jf. Miljøstyrelsens nuværende screeningsværktøj, da området ikke har tilstrækkelige forekomster af kulstofrige jorder.

Eng- og mose-
områder ved Keldsø Å.

2.2. • BESKYTTETE NATURTYPER (NATURBESKYTTelsesLOVENS § 3)

Keldsø-området er et åbent landskab med overdrev, enge, moser, vandløb og søer. Særligt i fredningens østlige del findes større arealer, der er registreret som beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3. Naturtyperne eng og mose udgør hovedparten af § 3-arealerne, mens der i fredningens vestlige, nord- og sydøstlige del findes flere § 3-beskyttede småsøer. Et mindre areal nord for Havreholm er registreret som overdrev. De beskyttede engområder anvendes i vid udstrækning som græsningsarealer.

Moseområderne er generelt tilgroede med træer og buske og uden landbrugsmæssig drift. I dag plejes det beskyttede overdrev med græssende kvæg, hvilket understøtter udviklingen af naturværdierne i området. Visse plejeindsatser kan ændre tilstanden af et eller flere af de § 3-beskyttede naturområder, også selv om aktiviteten har et naturforbedrende formål. Det forudsættes derfor, at indsatsen kan opnå en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3. Det gælder både for plejeindsatser på § 3-arealer, der udføres af private lodsejere og af kommunerne. Det er kommunerne, der behandler ansøgninger om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

De konkrete beskyttede naturtyper indenfor Keldsøfredningen beskrives nedenfor for de enkelte delområder. Omfang og beliggenhed af § 3-beskyttet natur fremgår af kort for hvert delområde.

Større sø i
delområde 5.

2.3. • BOTANIK

En stor del af Keldsø-området består af lavbundsarealer, og området er derfor kendetegnet ved vegetation knyttet til våde jordbundsforhold. Den botaniske tilstand i fredningsområdet vurderes samlet set ikke at være specielt høj, men det er forventningen, at fredningen kan understøtte en positiv udvikling for naturtyper og arter.

Der er således registreret arter i området, som plejeplanen med fordel kan støtte op om. I mosen ved Villingerødvej er der bl.a. registreret krebseklo, der er værtsplante for den fredede art grøn mosaikgoldsmed, som begge kommuner har et særligt ansvar for at passe på.

I eng- og moseområderne ses en hel del karakteristiske fugtigbundsarter som eng-forglemmigej, eng-nellikerod, kær-ranunkel, kær-tidsel, skov-kogleaks, krebseklo, kær-padderok, angelik, top-star, alm. star, harestar, knippestar, mose-bunke m.fl.

På overdrevene op mod Hellebjergvej, der afgrænser fredningen mod nord, findes en række karakteristiske overdrevsarter; bl.a. liden klokke, vellugtende gulaks, håret høgeurt, almindelig pimpinelle, bakkesvingel, gul snerre, blåhat samt den fredede orkidé skovhullæbe.

2.4. • FUGLE

Keldsø-området tiltrækker mange vandfugle bl.a. store flokke af svaner, gæs, ænder og vadefugle. En række rovfugle fouragerer i området, herunder fjeldvåge, blå kærhøg, tårnfalk, spurvehøg, musvåge, vandrefalk og duehøg. Rød glente har ynglet i området siden 2007.

Om foråret ses store flokke af trækfugle i området, herunder traner. Der ses generelt et stort antal af fuglearter i fredningsområdet, herunder sårbare arter som vibe, isfugl, stær, svaleklire, nattergal, gulspurv og lille flagspætte.

2.5. • PATTEDYR

Pattedyrene i fredningsområdet er almindeligt forekommende dyrearter som rådyr, dådyr, ræv, grævling og pindsvin. Det vurderes desuden, at der findes egnede levesteder og fourageringsmuligheder for flagermus.

2.6. • PADDER OG KRYBDYR

Lavbundsarealerne og søerne er vigtige levesteder for padder. Flere steder i fredningsområdet er der registreret små brune frøer, herunder butsnudet frø. Der er ikke registreret bilag IV-arter såsom stor vandsalamander og spidssnudet frø. Det skal præciseres, at der ikke er foretaget undersøgelser af mulig forekomst af bilag IV-arter i området i forbindelse med fredningen. Der er flere potentielle levesteder for bilag IV-padder og andre padder som grøn frø.

Markfirben er registreret lige nord for fredningsområdet på den anden side af Hellebjergvej. De sydvendte skrænter op mod Hellebjergvej vurderes at være egnede levesteder for markfirben, da den lave vegetation og de åbne sandbanker er gode yngleområder for firben.

*Grøn frø, der spiser
blodrøde hedelibel.
Foto: Jørn Skeldahl.*

*Markfirben.
Foto: Jørn Skeldahl.*

2.7. • GRÆSNING OG HØSLET

Dyrenes færdsel og tråd er med til at skabe huller, skrab, områder med bar jord og vegetation i forskellige højder. Det giver levesteder for forskellige planter og dermed også føde til flere forskellige insekter. Dyrenes færdsel bidrager yderligere til spredning af frø, og deres afføring giver gødning til biller og insekter. Græsning kan i nogle tilfælde holde træopvækst nede, men det anbefales at supplere med rydninger, hvis eventuelle buske og træer spreder sig kraftigt.

For at opnå den største naturværdi er det afgørende, at græsningstrykket tilpasses arealets bæreevne. Græsningstrykket skal være så lavt, at blomsterne ikke bliver bidt ned om sommeren men kan nå at blomstre og sætte frø, inden de bides ned.

Græssende kreaturer på de lavtliggende enge ved Keldsø Å. Det fredede solitære træ ses øverst til højre i billedet.

Græsning kan være med for at øge biodiversiteten ved at ændre konkurrenceforholdene, så lavtvoksende arter, der ikke er ligeså gode til at udnytte næringen i jorden, får en chance for at vokse op og blomstre. Hurtigvoksende arter, der kan udnytte jordens kvælstofressource, har en konkurrencefordel på næringsrige jorde uden naturpleje. Sjældne plantearter i Danmark er generelt tilpasset næringsfattig jordbund eller forstyrrelser fra traditionelle landbrugsformer i form af græsning eller høslæt.

I Keldsøfredningen er der stort potentiale for at forbedre naturværdien, hvis græsningen tilpasses de enkelte arealer. Særligt den gamle Keldsø, englodderne og moserne kan opnå en større naturværdi med den rette pleje, da hydrologien og jordbunden allerede er tilstede.

Der er flere private dyreholdere i fredningsområdet. På nogle af arealerne er der naturgræsning og helårsgræsning, mens der andre steder er en mere intensiv drift med højt græsningstryk. Et højt græsningstryk understøtter det åbne landskab i Keldsø-området, men det vurderes, at naturindholdet generelt kan blive større, hvis græsningstrykket nedsættes. Det vigtigste er, at den aktuelle drift med græsning af arealerne er med til at understøtte og fastholde det åbne landskabsudtryk, som er en del af formålet med fredningen.

2.8. • KULTURHISTORISKE SPOR

Fredningen har også til formål at sikre områdets kulturspor. Keldsø-området er i den overordnede planlægning betegnet som særlig værdifuldt kulturhistorisk interesseområde for oldtid og middelalder. Fredningsområdet omfatter således udpegninger som bevaringsværdigt landskab og værdifuldt kulturmiljø i begge kommuners gældende kommuneplaner.

Kulturlandskabet har til alle tider båret præg af bosættelse og udnyttelsen af arealerne. Områdets naturgeografiske forhold; landskabet og jordbundsforholdene har givet optimale betingelser for fangstområder og bosættelser i jæger- og bondestenalderen. Der er derfor gjort mange fund, bl.a. i området mellem Gurre Å og Keldsø Å, hvor stenalderfjorden havde sit indløb til Keldsø.

Udkanten af mo-
seområde med bl.a.
top-star, grå-pil og
femhannet pil.

I bunden af de nordsjællandske fjorde opstod i middelalderen og vikingetiden større og mindre bydannelser og handelspladser. Senere tiders jordbrug, landsbydannelse og regulering af vand har i høj grad præget området. I landskabet omkring Keldsø er middelalderens landsbystruktur og afgræsning omkring den tidligere stenalderfjord og sø bevaret sammen med flere middelalderlige vejforløb. Dette velbevarede landskab har en stor fortællerværdi.

Bevaringsinteresserne er afspejlet i fredningens formål (§ 1) og bestemmelser om arealernes drift, anvendelse, byggeri og anlæg (§§ 3, 4 og 5), samt bevaring af terrænforhold (§ 6).

2.9. • REKREATIVE VÆRDIER

Det er i dag muligt at opleve naturen og det egnskarakteristiske åbne landskab ad markveje og stier i området. Offentlighedens adgangsmuligheder er beskrevet i fredningsbestemmelsernes § 7.

De nye stier, der bliver anlagt som et led i fredningen, giver sammen med eksisterende stier og veje offentligheden bedre muligheder for at opleve det fredede område. Et sted vil de nye stier gå igennem en fold med græssende kvæg med adgang gennem klaplåger.

De eksisterende stier løber på strækninger langs med Gurre Å og Keldsø Å. Mod nordvest kan man opleve store landbrugsflader med græssende kvæg og mod sydvest store åbne dyrkningsflader. Mod øst er landskabet i højere grad præget af små jordlodder og småskala landbrug. Det særlige for fredningen er netop, at man kan opleve forskellige landskaber og naturtyper inden for et afgrænset område mellem Hellebjergvej, Villingerødvej, Plejeltvej og Klostermarksvej/Nørrerisvej. Generelt kan store dele af fredningen opleves fra de højereliggende veje omkring, da landskabet skråner ned mod den gamle Keldsø. Det giver nogle flotte lange kig i området. Særligt fra Hellebjergvej kan man se langt ind over fredningen.

Med fredningen og de nye stier skabes et sammenhængende forløb til stinettet i "Rusland fredningen" (Fredning af arealer langs Pandehave Å) og med det naturskønne område Ræveskiftet. Det er samtidig muligt at bevæge sig i øst/vestlig retning igennem fredningsområdet ad den internationale pilgrimsrute eller i en nord/sydgående retning igennem området og hér følge stier og veje syd for området, der leder frem til Esum Kloster og Esum Mølle og videre mod syd til Esum Sø og Gribskov.

Jf. fredningens § 8, stk. 3 kan den rekreative oplevelse af fredningsområdet med fordel understøttes med opsætning af primitive publikumsfaciliteter især på steder, hvor de landskabelige værdier står tydeligt frem ved de markante udsigtpunkter fra fredningsområdets udkanter. Opsætning af primitive publikumsfaciliteter, som fx borde, bænke og stenter, vil ske efter aftale med relevante lodsejere.

2.10. • JAGT

En af de større rekreative interesser i Keldsø-området er jagt. Der er opsat skydetårne flere steder i fredningen.

Esum og Omegns Jagtforening holder til i den nordlige del af arealet op til Gurre Å, med klubhus og lerdueskydebane. En strækning af den nye sti går mellem skydebanen og Gurre Å. Det er ikke tilladt at benytte strækningen af stien langs skydebanen, når de skyder. I praksis betyder det, at jagtforeningen synligt markerer, når banen er i brug, så man på god afstand kan se, at stien langs skydebanen ikke kan benyttes.

2.11. • GENERELLE TRUSLER MOD FREDNINGSOMRÅDETS NATURVÆRDIER

Landbrugsdrift med hyppig tilførsel af næringsstoffer, sprøjtemidler og dræning påvirker nærliggende naturtyper og kan føre til tab af biodiversitet. Ophør af græsning er også en stor trussel for det lysåbne landskab og særligt enge og overdrev er opstået gennem mange års ekstensiv græsning. Ophør af græsning kan derfor også have negative konsekvenser for de karakteristiske plante- og dyrearter, der findes i Keldsø-området.

Eutrofiering

De beskyttede naturtyper i fredningsområdet ligger omgivet af landbrugsjorder både indenfor og uden for fredningen. Brug af næringsstoffer og sprøjtemidler kan påvirke naturen negativt. Næringsstofftilførsel medfører højere vegetation, og særligt naturområdernes randområder bliver domineret af få høje arter, der er specialiseret i at udnytte næringsressourcen. De høje tætte bestande udkonkurrerer den lavere og mere varierede vegetation.

Naturområderne i fredningen vil generelt opnå en større naturværdi, hvis der bliver udlagt en sprøjte- og gødningsfri bræmme omkring dem.

Der er store jagt-interesser i området, og skydetårne ses mange steder inden for fredningen.

Ændret hydrologi/dræning

De fugtige enge og moser trues generelt af dræning. Øget dræning op til naturområderne kan medføre, at de karakteristiske eng- og mosearter forsvinder og erstattes af mere almindelige arter.

Tilgroning

De lysåbne naturtyper er generelt truet af tilgroning. Det gælder især de lavtliggende enge og moser, der kan gro til med bl.a. tæt pilekrat, hvis den landbrugsmæssige anvendelse som græsningsarealer ophører. De tørre overdrevsarealer vil ligeledes være truet af tilgroning, hvis græsning ophører.

Invasive arter

Flere steder i fredningen findes der større eller mindre bestande af de invasive plantearter japansk pileurt, gyldenris, småblomstret balsamin og kæmpe-bjørneklo. De invasive arter danner ofte meget tætte bestande, der udkonkurrerer al anden vegetation. Når planterne først har etableret sig, er de vanskelige at komme af med igen. Der er derfor taget flere tiltag til at bekæmpe de invasive arter, bl.a. indsatsplaner for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og pjecer om, hvordan man som lodsejer selv kan bekæmpe kæmpe-bjørneklo, samt oplysninger og henvisninger til relevant information på kommunernes hjemmesider.

2.12. • ØVRIGE ADMINISTRATIVE OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

Fredningsområdet omfatter arealer i både Gribskov og Helsingør kommuner og er således omfattet af de gældende planforhold for begge kommuner. Hele Keldsø-området ligger i det åbne land med zone-status som landzone. Fredningsområdet er ikke omfattet af lokalplaner.

De administrative og planmæssige forhold for Keldsøfredningen er omtalt flere steder i plejeplanen. De omtalte udpegninger kan ses på Plan- og Landdistriktsstyrelsens tematiske kort over udpegninger i gældende kommuneplaner www.kort.plandata.dk/spatialmap

2.13. • NATURBESKYTTelsesINTERESSER OG ØKOLOGISKE FORBINDELSER

De centrale og lavestliggende dele i fredningen er udpeget som områder med naturbeskyttelsesinteresser og potentielle naturbeskyttelsesinteresser i kommuneplanerne. De omgivende fredede arealer er for størstedelens vedkommende udpeget som økologiske forbindelser og mindre områder i den østligste del er udpeget som potentielle økologiske forbindelser.

Udpegningerne forbinder tilstødende naturområder mod nord i "Rusland-fredningen" (Fredning af arealer langs Pandehave Å), mod øst til Klosteris Hegn og mod vest til Snævret Skov, Gribskov og Esrum Sø. Spredningskorridorer er vigtige for de samlede levesteder og for arter af vilde dyr og planter.

Japansk pileurt er en invasiv art, der bør bekæmpes i de delområder, hvor den vokser, så spredning til omgivelserne hindres.

Råbuk.
Foto: Jørn Skeldahl.

3 INTERNATIONALE FORPLIGTELSE

3.1. • NATURA 2000

Fredningsområdet ligger ikke i Natura 2000-netværket, men grænser mod nord op til Natura 2000-område nr. 132 Rusland. Ca. 800 meter øst for fredningsområdet ligger Natura 2000-område nr. 131 Gurre Sø. Vest og syd for fredningsområdet ligger Natura 2000-område nr. 133 Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret Skov. Snævret Skov ligger ca. 80 meter fra fredningens vestlige afgrænsning, og den nordlige ende af Gribskov og Esrum Sø ligger ca. 750 meter fra fredningens sydlige afgrænsning.

Fredningens beliggenhed i forhold til de nærmeste Natura 2000-områder ses på kort 3 i bilag 3.

Det er Gribskov og Helsingør kommuners vurdering, at plejeplanen hverken påvirker de arter eller naturtyper, som Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte. Plejeplanens virkning og anvendelse har til formål at forbedre naturværdierne og bevare det lysåbne landskab uden negative konsekvenser for nærliggende Natura 2000-områder.

3.2. • BILAG IV-ARTER

Der er ikke foretaget nye undersøgelser eller registreringer af bilag IV-arter i fredningen i forbindelse med udarbejdelse af plejeplanen. På Danmarks Miljøportal er der ikke registreret bilag IV-arter inden for Keldsøfredningen. Der er registreret markfirben umiddelbart uden for fredningsområdets østlige afgrænsning ved et overdrevsareal på østsiden af Hellebjergvej nord for Havreholm. Da markfirben er tilknyttet tørre solbeskinnede lokaliteter, er det sandsynligt, at arten også findes inden for fredningen på de kortlagte overdrevsarealer - og omgivende tørre skråningsarealer på den anden, vestlige side af Hellebjergvej.

Keldsø-området rummer desuden flere potentielt egnede levesteder for padder og andre arter omfattet af Habitatdirektivets bilag IV, der lever i tilknytning til vandhuller og fugtige eng- og moseområder. Det kan derfor ikke udelukkes, at der på sigt indfinder sig bilag IV-arter som fx stor vandsalamander, spidssnudet frø og insekter, som fx grøn mosaikguldsmed.

Bilag IV-arterne må ikke slås ihjel, og det er forbudt at forstyrre dem eller ødelægge deres yngle- og rasteområder. Plejen af Keldsø-området vil derfor blive tilrettelagt i overensstemmelse med beskyttelseshensynet. Plejeindsatsen vil i videst muligt omfang øge områdets potentielle værdi som levested for markfirben, grøn mosaikguldsmed og øvrige eventuelt forekommende bilag IV-arter.

Det er Gribskov og Helsingør kommuners vurdering, at implementeringen af plejeplanen ikke vil ødelægge eller beskadige yngle- og rasteområder for potentielt forekommende bilag IV-arter. Tværtimod vil den foreslåede pleje og genopretning forbedre levevilkårene for padder, fugle, insekter og planter.

4 DELOMRÅDER

I denne plejeplan er fredningen inddelt i 5 delområder på baggrund af hver deres særligt karakteristiske landskab og naturindhold. For hvert delområde beskrives områdets nuværende tilstand, potentielle trusler samt målsætninger for pleje samt anbefalede plejetiltag.

For hvert delområde er gengivet et kort med fremhævnning af det pågældende område med angivelse af kommunegrænse, nye og eksisterende stier samt omfang af § 3-beskyttet natur. Et samlet oversigtskort over alle delområderne er vedlagt i bilag 4.

4.1. • DELOMRÅDE 1 / GAMLE KELDSØ OG ENGLODDER

*Delområde 1.
Det gamle Keldsø
og englodder med
angivelse af §
3-beskyttet natur
og stier.*

4.1.1. Beskrivelse og status

Delområdet udgør den centrale del af Keldsøfredningen og omfatter 73 ha. Området består af den lavest beliggende del af fredningen, som bl.a. omfatter den afvandede Keldsø. Keldsø var tidligere en mindre sø omgivet af mose- og engområder, indtil den blev afvandet engang i 1800-tallet. Afvandingen ses tydeligt på de såkaldte høje målebordsblade fra 1842-1899, hvor den tidligere søflade er gennemskåret af tætliggende grøfter. De høje målebordsblade for Keldsø-området kan ses i bilag 2.

Området omfatter i dag landbrugsarealer på den tidligere søbund, der overvejende anvendes som græsningsarealer for bl.a. kreaturer og heste samt enge og moseområder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Delområdet omfatter arealer i både Gribskov og Helsingør kommuner.

De lavest beliggende partier af landbrugsarealerne bærer præg af fugtige jordbundsforhold, hvor der bl.a. er observeret opvækst af karakteristiske plantearter for fugtig/våd jordbund, herunder lysesiv, rørgræs og kær-tidsel. Markarealerne er drænet og afvander til Keldsø Å og de to sideløb Keldsø Å Sideløb 2 og Keldsø Å Sideløb A.

*Udsigt over
det afvandede
Keldsøområde*

*Moseområde
domineret af
kær-star og stor
nælde.*

*Kæmpe-bjørneklo
findes i flere af
moserne.*

Keldsø Å med sideløb passerer langs delområdet nordlige og østlige arealer. Keldsø Å har et noget kanaliseret forløb på strækningen, men rummer både vandløbsplanter og tæt brinkvegetation; flere steder med omgivende pilekrat og større ældre løvtræer. Keldsø Å vedligeholdes i henhold til gældende vandløbsregulativ for vandløbet. Keldsø Å har for nuværende en moderat økologisk tilstand på strækningen gennem delområde 1. Åen er rørlagt på større delstrækninger. Rørlægningerne udgør faunaspæringer, og åen er uden rentvandskrævende arter. Der er ringe faldforhold på strækningen gennem delområdet. Der ikke opgang af ørreder, og åen har heller ikke de fysiske forhold, der muliggør en ørrebestand.

Delområdets østlige del er præget af større sammenhængende engarealer. Vegetationen veksler med større mere artsrige partier, hvor vegetation bl.a. består af karakteristiske fugtigbundsarter som fx græsbladet fladstjerne, eng-nellikerod, kær-padderok, kær-tidsel og højere græsarter som fx almindelig rajgræs, eng-rottehale og rørgræs, og mere artsfattige områder, hvor vegetationen domineres af mosebunke, stor nælde og tidsler (ager-tidsel, kær-tidsel og kål-tidsel). Nogle af englodderne anvendes som græsningsarealer, hvilket understøtter fastholdelsen af et lysåbent landskab. Vegetationen er tydeligt højere på de artsfattige partier, hvor fx mosebunke og tidsler dominerer. Engene rummer desuden flere mindre pilekrat.

Delområdet rummer flere moseområder omkring den afvandede søflade. Moserne er uden græsning eller anden landbrugsmæssig udnyttelse. Moserne er tilgroede med tæt pilekrat, mest grå-pil, og med høje næringskrævende arter som stor nælde, ager-tidsel og tagrør, der dominerer langs kanten af moserne. Der er desuden spredte forekomster af karakteristiske fugtig-/vådbundsarter som angelik, gul iris, kær-dueurt og top-star. Mosen i den østligste del af området har et veludviklet parti med kær-star.

Der er opvækst af den invasive art kæmpe-bjørneklo i flere af moserne i delområde 1. Der er ingen eksisterende stier inden for delområdet. Med fredningen anlægges en trampesti langs de østligste engområder, der forbinder den nye trampesti fra Hellebjergvej med eksisterende stiforløb ved Nørreris. Stierne plejes ved slåning.

Kær-tidsler på fugtig bund i moseområde.

4.1.2. Plejemålsætninger

Den overordnede plejemålsætning for delområde 1 er at bevare det lysåbne landskab og udvikle naturværdierne med dets mosaik af enge, moser og mindre krat.

Landbrugs- og engarealerne bliver holdt lysåbne med græsning. Naturværdien i moserne i delområde 1 kan blive højere, hvis der laves lysbrønde, hvor mere lyskrævende mosearter kan trives. Invasive plantearter, som f.eks. kæmpe-bjørneklo skal bekæmpes. Keldsø Å med sideløb plejes og vedligeholdes i henhold til gældende vandløbsregulativ for åen. Ifølge vandområdeplanen, der gælder for Gurte Å, er åen målsat til god økologisk tilstand og udpeget til mindre strækningsbaserede restaureringer, fx plantning af træer, udlægning af gydegrus og sten mv. Vandløbsindsatser gennemføres i forbindelse med udmøntning af vandhandleplanerne 2021-2027.

Delområdet er udpeget som lavbundsareal, der kan genoprettes som vådområder. Fredningen er således ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området med gendannelse af den naturlige hydrologi, herunder Keldsø Å's mulighed for at bane sig vej over de naturligt laveste områder i terrænet eller gendannelse af hele eller dele af Keldsø og Keldsø Enge. En genopretning af Keldsø som vådområde, kan derfor overvejes på sigt som et selvstændigt naturgenopretnings- og vådområdeprojekt. Et sådan projekt vurderes at have så stort et omfang, at det ligger udenfor rammerne af Keldsø-fredningens plejeplan.

4.1.3. Trusler

Delområdets lysåbne naturtyper er generelt truet af næringstilførsel fra de omkringliggende landbrugsarealer, der fremmer opvæksten af høje næringskrævende arter. Naturområdernes lavere urtevegetation er desuden truet af tilgroning med høje flerårige urter, græs, buske og træer, der hindrer lys til bundvegetationen. Den invasive planteart kæmpe-bjørneklo findes i flere moser inden for delområdet og kan spredes til andre områder, hvis den ikke bekæmpes målrettet.

*Moseområderne
er præget af
tilgroning.*

4.1.4. Plejeforslag

Landbrugsarealerne og de tilgrænsende engarealer ønskes plejet ved græsning for at bevare det lysåbne stadium. Arealerne kan alternativt holdes lysåbne ved høslæt eller almindelig landbrugs-mæssig omdrift i overensstemmelse med fredningens bestemmelser for arealernes drift og anvendelse, jf. fredningens § 3.

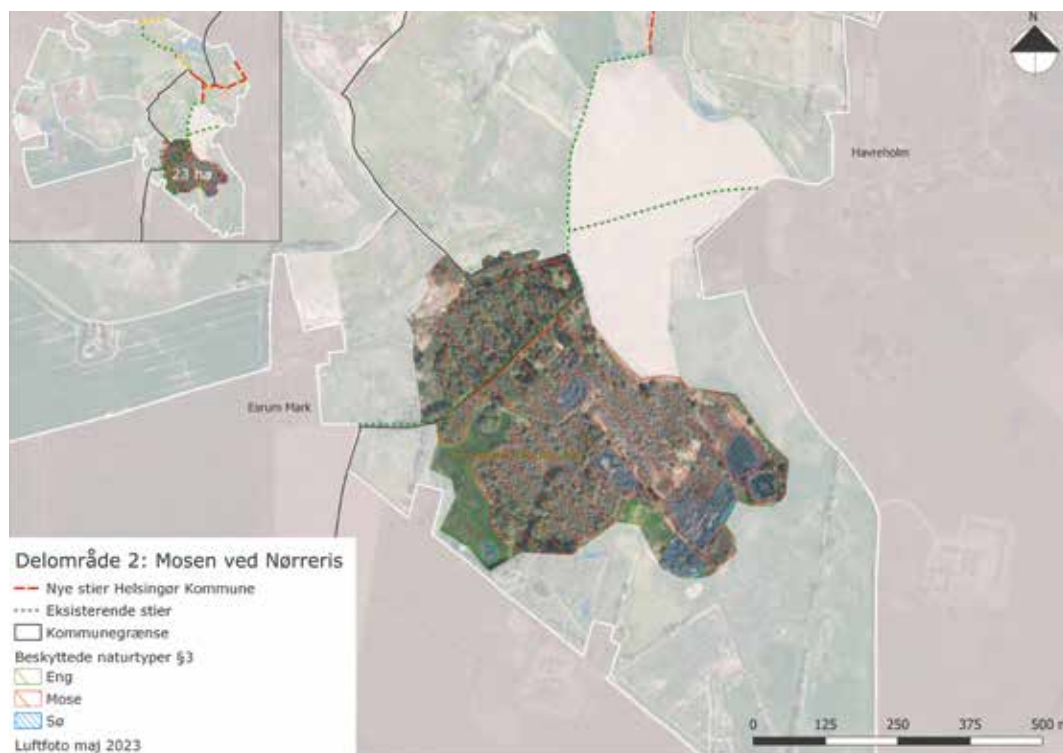
I moseområderne ønskes eventuelt forekommende ikke-hjemmehørende træarter fjernet, og invasive plantearter som kæmpe-bjørneklo skal bekæmpes. Moserne kan gøres mere lysåbne ved at fælde enkelte træer og rydde små tætte kratområder for at fremme opvækst af den lyskrævende karakteristiske mosevegetation.

De nye stier vedligeholdes ved slåning som trampestier af kommunerne.

Græsset engområde med udbredt forekomst af mosebunke og tidsler.

4.2. • DELOMRÅDE 2 / MOSE VED NØRRERIS

*Delområde 2.
Mose ved Nørreris
med angivelse af §
3-beskyttet natur
og stier.*

4.2.1. Beskrivelse og status

Delområde 2 ligger i fredningens sydøstlige hjørne og består af et større område med mose, søer og enge, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Området er 23 ha stort og ligger i både Gribskov og Helsingør kommuner. Keldsø Å/Hetlands Å løber igennem moseområdet.

På de høje målebordsblade for Keldsø-området kan man se at mosen er drænet. De høje målebordsblade for området kan ses i bilag 2. Særligt i den første halvdel af 1900-tallet blev der gravet tørv i området, hvilket stadig kan ses på luftfotos. Der ses således tydelige kulturspor fra tidligere tiders tørvegravning i store dele af mosen, der bl.a. står som temporære vandhuller.

I dag fremstår store dele af moseområdet med permanent fugtig bund og med både lysåbne arealer og mere fugtigt krat. Fugtigbundsplanter er udbredte til trods for, at der stadig sker nogen afvanding fra mosen. Centralt i mosen ses et område domineret med karakteristiske fugtigbundsplanter som kær-star, top-star, kær-tidsel, smalbladet mangeløv og vandkarse. Området bliver delvist skygget af en mindre beplantning af rød-gran og opvækst af birketræer. I moseområdet er der også observeret arter som angelik, kær-snerre, skov-kogleaks, mose-bunke, gul iris, eng-nellikerod, dynd-padderok, bittersød natskygge og sø-kogleaks.

Der kan med fordel laves lysåbne partier i det tilgroede moseområde, så der kommer lys og plads til den lavere fugtigbundsvegetation. Invasive arter som japansk pileurt og snebær spreder sig i mosen, på bekostning af mosens lavere fugtigbundsvegetation. Bekæmpelse ville være en fordel for naturværdierne, så de ikke spreder sig yderligere.

Dele af søerne er domineret af tagrør. Den største af de § 3-beskyttede enge har overdrevs- og engkarakter. Vellugtende gulaks, hare-star, gul snerre, bugtet kløver, dunet dueurt og glanskapslet siv er nogle af de arter, der er registreret på engen. Engen er dog også domineret af mere næringskrævende arter som draphavre, ager-tidsel, almindelig kvik, almindelig rajgræs og stor nælde.

Der går en sti igennem moseområdet, som løber langs kommunegrænsen og Keldsø Å/Hetlands Å. I området drives jagt, og der er opstillet flere skydetårne og skydestiger og fodertrug.

4.2.2. Trusler

Delområde 2 er truet af tilgroning og udtørring, mens høje urter/græsser og den udbredte vegetation af store vedplanter skygger de lave urter og græsser. Delområdet er desuden truet af næringstilførsel fra de tilstødende marker og præget af høje næringskrævende arter.

Der er samtidig risiko for, at de invasive arter som japansk pileurt, småblomstret balsamin og snebær vil brede sig yderligere i området samt i andre områder. Japansk pileurt findes i store partier langs med vandløbet og kan spredes med vandløbet til andre områder.

4.2.3. Plejemålsætning

Den overordnede plejemålsætning for delområde 2 er at bevare moseområdet som et større sammenhængende naturområde med varierende vandstandsforhold, fra mere tørre og fugtige områder til vanddækkede partier i de tidligere tørveskær og de mindre søer/vandhuller. De mindre engarealer ønskes holdt lysåbne. Den naturlige hydrologi kan genoprettes i muligt omfang. Mosen ønskes mere lysåbne og uden opvækst af ikke-hjemmehørende træarter. Invasive plantearter, som fx kæmpe-bjørneklo skal bekæmpes.

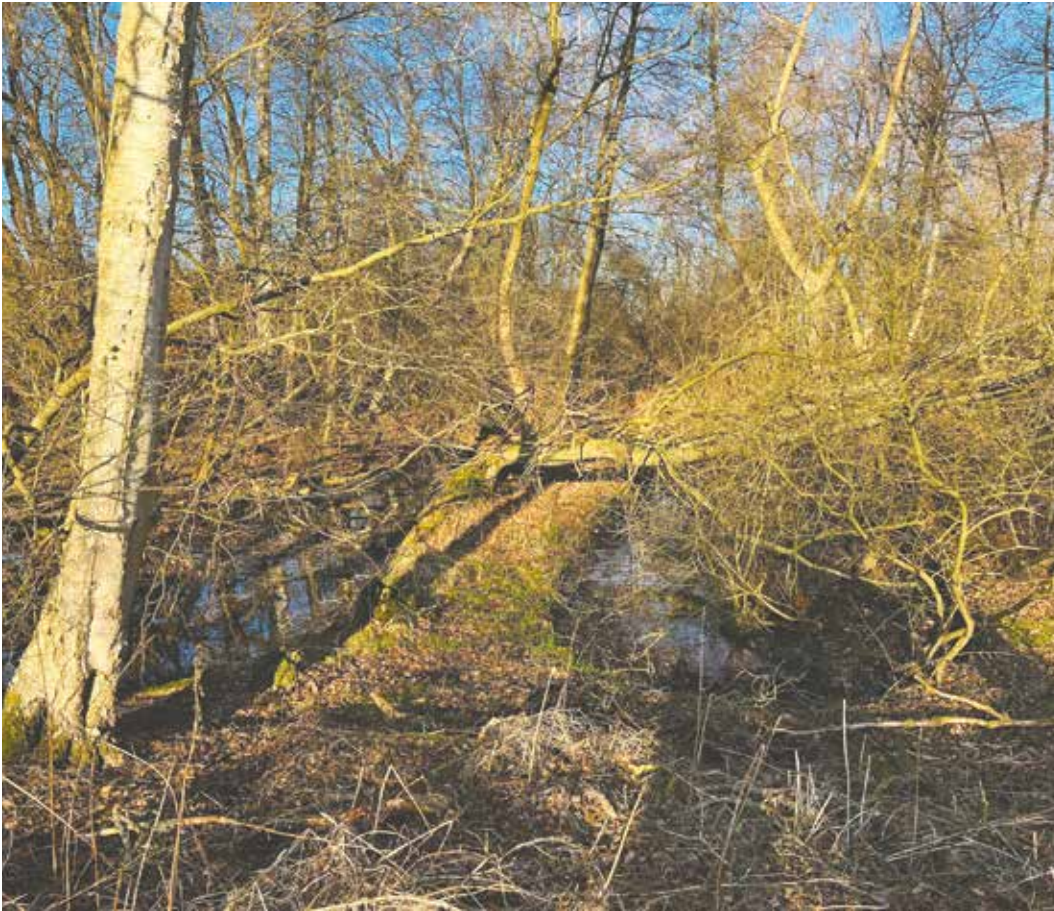
Keldsø Å og Hetlands Å plejes og vedligeholdes i henhold til de gældende vandløbsregulativer for åerne.

4.2.4. Plejeforslag

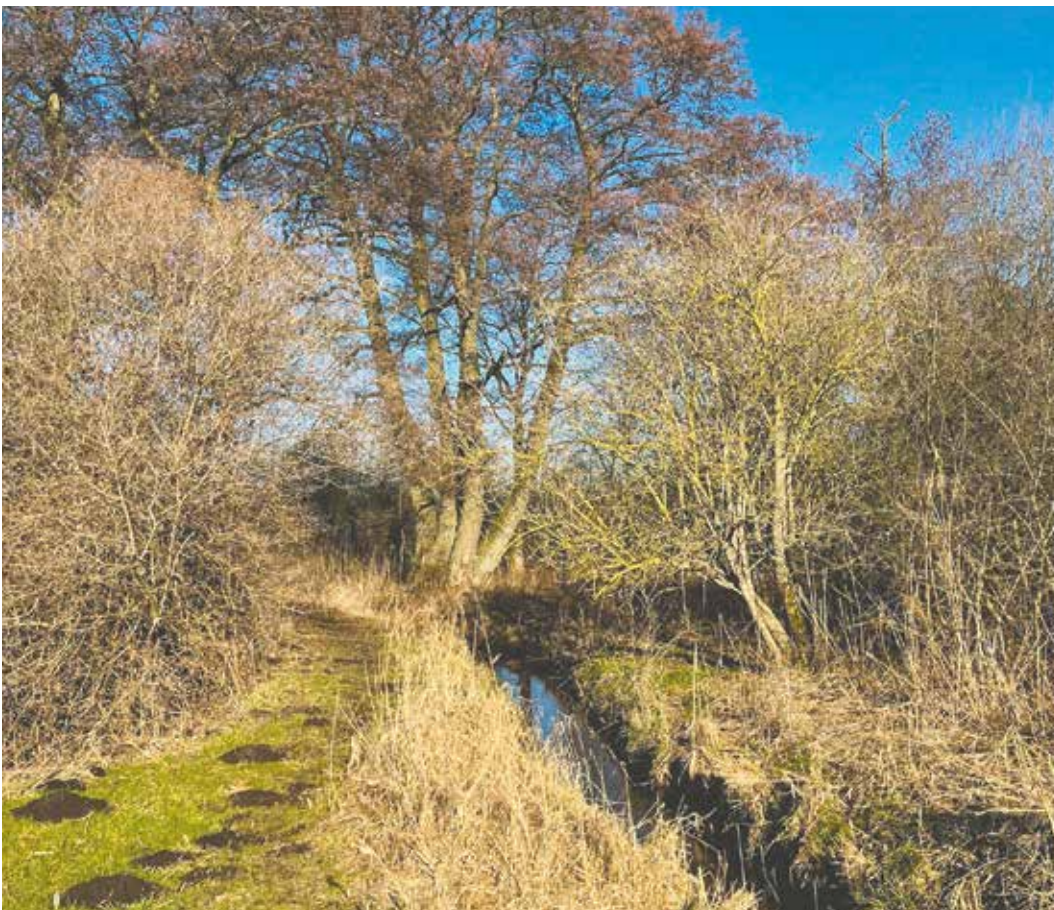
Der er et generelt behov for etablering af lysbrønde i de tilgroede moseområder, og der er samtidig brug for bekæmpelse af invasive arter.

Bevoksninger af rødgran bør fjernes for give bedre lystilgang til lavbundsvegetationen (fx kær-star og top-star). Bestanden af japansk pileurt, der generelt trives langs stier og bevoksninger i delområdet, kan bekæmpes med slåning eller udlægning af fiberdug. Der er behov for en vedvarende indsats, da pileurten genetableres meget nemt. Rhododendron i mosens sydøstlige hjørne kan fjernes og give plads til den hjemmehørende mosevegetation.

Der kan etableres lysbrønde i den centrale del af mosen, som er domineret af tæt pilekrat. Vegetationen omkring flere søer i området er tæt. Det vil gavne livet i søerne, hvis nogle af de skyggende træer mod syd fældes eller stynes, så der kommer mere lys og luft til søerne.

På fotoet ses de gamle tørvegrave i mosen. Det vidner om den historiske brug af mosen, der siden er groet til. Hvis nogle af træerne mod syd fældes, vil vandfladerne få mere solindstråling og dermed også et mere rigt plante- og dyreliv.

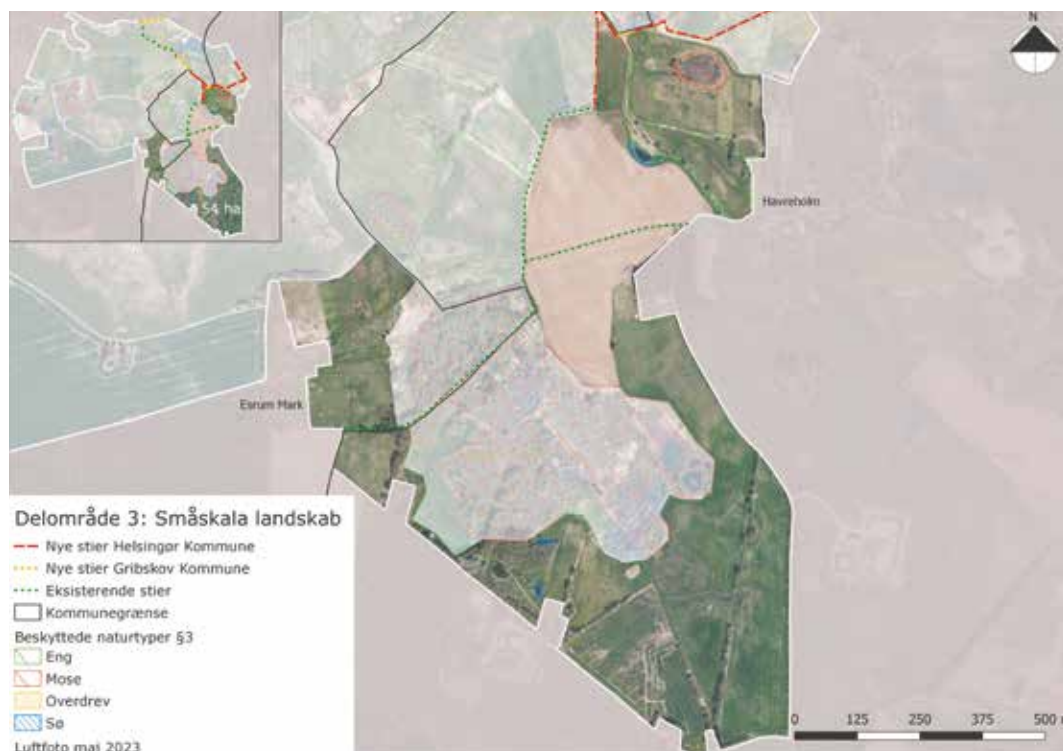

I mosens sydøstlige område står flere gamle bevaringsværdige elletræer.

4.3. • DELOMRÅDE 3 / SMÅSKALA LANDSKAB

*Delområde 3.
Småskala landskab
med angivelse af §
3-beskyttet natur og
stier.*

4.3.1. Beskrivelse og status

Delområde 3 er et karakteristisk småskala landbrugslandskab med små og mellemstore marker på 54 ha. De mindre marker grænser op til mosen ved Nørreris. Den vestlige del af området er karakteriseret ved små græsningsfolde, mens området syd og øst for mosen er præget af lidt større dyrkningsflader adskilt af levende hegn med grøfter. Det opdyrkede landskab grænser direkte op til mosen.

*Udsigt fra Plejeltvej
over mosen mod
sydvest.*

Delområde 3 er lysåbent og giver frit udsyn over det åbne landskab blandt andet fra den højtliggende Plejeltvej mod øst. Fra stien, der bevæger sig ind i fredningsområdet ved Klostermarksvej kan man se ud over størstedelen af det fredede område og få en oplevelse af landskabet med engarealerne ved det tidligere Keldsø og overdrevsskrænterne ved Hellebjergvej.

*Hetlands Å
løber gennem
delområde 3.*

Hetlands Å er et tilløb til Keldsø Å og har sit udspring i mosen umiddelbart vest for Plejelt landsby. Åen er rørlagt på et længere stræk, før den åbner sig den sidste kilometer før indløbet i Keldsø-området. Hetlands Å bugter sig igennem den sydlige del af fredningens delområde 3. På denne strækning er åens vandkvalitet og fysiske forhold gode. Der er bl.a. registreret den sjældne vårflue *Agapetus ochipus*, og åen huser også en ørredbestand. Vandløbet har høj økologisk tilstand. Der er fin biologisk og landskabelig værdi i de træbevoksede brinker langs vandløbet og de tilstødende grøfter med gamle og unge elletræer og dødt ved.

*De karakteristiske
elletræer langs åen.*

4.3.2. Trusler

De åbne dele af landskabet er betinget af græsning, høslæt eller omlægning. En trussel for det åbne landskab er derfor, hvis driften ophører. De værdifulde elletræer langs vandløbet er ikke beskyttet i sig selv, men det er en trussel for landskabet, hvis de fældes, da de bidrager til at markere en historisk struktur i landskabet. Samtidig er de med til at dele områderne ind i mindre lodder, hvilket er karakteristisk for dette delområde.

4.3.3. Plejemålsætning

Den overordnede plejemålsætning for delområde 3 er at bevare det åbne landskab med flotte kig ud over det fredede areal. Enkeltrækkede træer langs grøfter og hjemmehørende arter forstærker oplevelsen af et landskab opbrudt i mindre jordlodder og tilbyder et habitat for mange forskellige planter og dyr.

Græsning af arealerne kan på sigt byde på en rigere vegetation. I 2017 genåbnede Helsingør Kommune de første 300 m af Hetlands Å nedstrøms mosen. Resten af strækningen kan genåbnes med stor naturgevinst.

4.3.4. Plejeforslag

Landbrugsarealerne og de tilgrænsende engarealer ønskes plejet ved græsning for at hindre tilgroning med buske og træer. Samtidig giver græsning en variation, der er sparsom i landskabet i dag.

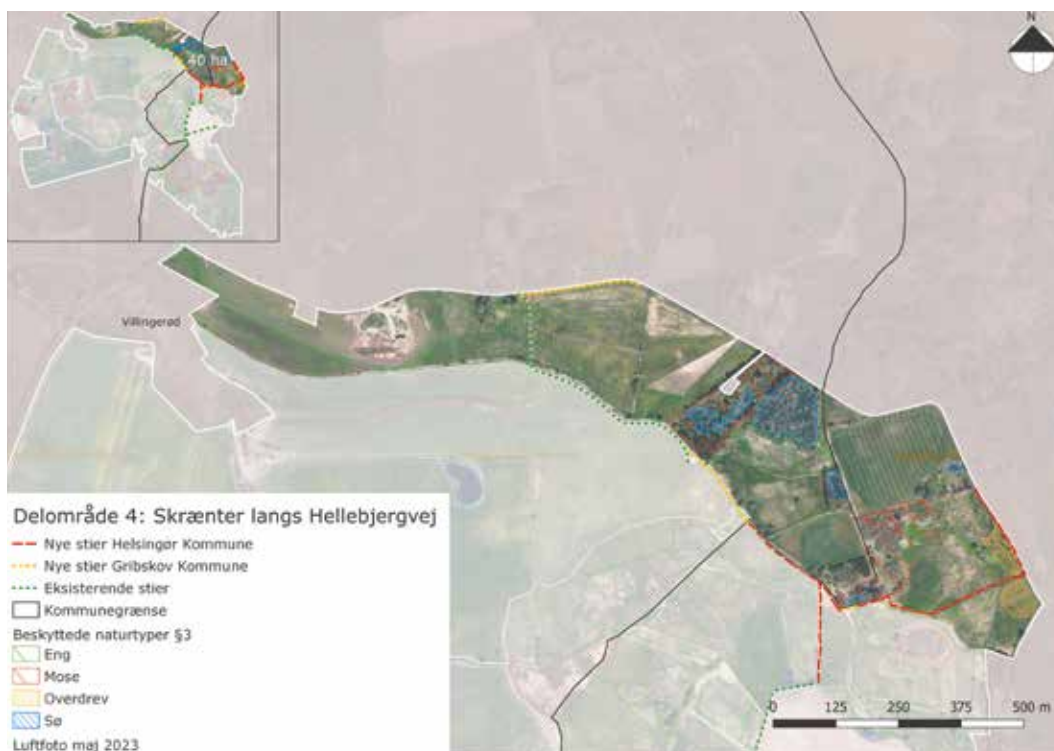
Arealerne kan alternativt holdes lysåbne ved høslæt eller almindelig landbrugsmæssig omdrift i overensstemmelse med fredningens bestemmelser for arealernes drift og anvendelse (§ 3).

Elletræerne langs vandløbene bør så vidt muligt bevares for at sikre gunstige forhold for de arter, der holder til hér. De store træer bidrager til det karakteristiske landskab, og hvis de får lov at blive stående til naturlig henfald, selvom de går ud eller knækker, vil de blive endnu mere attraktive for flagermus og insekter. Det bidrager til en større biodiversitet og sikrer den økologiske funktionalitet for flagermus i området.

Udsigt fra Plejeltvej
over delområde 3
med læhegn.

4.4. • DELOMRÅDE 4 / SKRÆNTER LANGS HELLEBJERGVEJ

Delområde 4.
Skrænter langs Hellebjergvej med angivelse af § 3-beskyttet natur og stier.

4.4.1. Beskrivelse og status

Delområdet udgør fredningens nordligste område mellem Hellebjergvej mod nord og Gurte Å mod syd. Her kan man opleve fine panoramaudsigter mod syd ud over fredningsområdet fra skrænterne op mod Hellebjergvej, der ligger højt i terrænet.

Delområdet er 40 ha og består overvejende af et åbent landbrugsområde med en mosaik af de beskyttede naturtyper overdrev, enge, moser og søer. Området omfatter desuden større sammenhængende

Udsigt over Keldsøfredningen fra Hellebjergvej.

græsningsarealer i et noget kuperet terræn, der både rummer lavtliggende engarealer ved Gurre Å og stejle skrænter fra tidligere grusgravning op mod Hellebjergvej.

I delområdet vestligste del ligger der enge på begge sider af Gurre Å. Engarealet nord for åen ligger i dette delområde, mens engarealet syd for åen og Gurre Å beskrives under delområde 5. Engen er en kulturreng domineret af græsser, især almindelig rajgræs. Engarealerne afgræsses med kreaturer, hvilket understøtter, at det ønskede åbne landskab bevares uden væsentlig opvækst af højere træer og buske.

*Gurre Å og om-
givende engarealer,
der afgræsses.*

Centralt i delområdet ligger et moseareal med småsøer, der formegentligt er opstået efter ophør af tørvegravning. Mosen rummer flere små artsrige partier, hvor lysforholdene er gode. Her er der observeret større bestande af karakteristiske fugtigbundsarter som fx hjortetrøst, dynd-padderok, mose-bunke og top-star, men generelt er mosen præget af tæt opvækst af især grå-pil og rødæl med indblanding af mange forskellige løvtræerarter, bl.a. bøg, stilk-eg, almindelig hylde, tjørn, vorte-birk, almindelig røn og hassel, samt rød-gran.

Bundvegetationen er mere sparsom i de skyggede moseområder med en blanding af karakteristiske fugtigbundsarter som f.eks. angelik, mose-bunke, bredbladet dunhammer, kattehale, korsknep, kær-tidsel, kål-tidsel og almindelig mangeløv, samt næringskrævende arter som f.eks. stor nælde og hindbær.

*Parti fra mosen med
bl.a. veludviklede
tuer af top-star.*

De mindre søer i mosen er generelt skyggede med rørsump af tagrør, bredbladet dunhammer, top-star og liden andemad, og mindre udbredte arter som f.eks. vandmynte og svætevæld. Nogle af søerne gennemløbes af mindre åbne vandløb (tydeligt strømmende vand), der antages at afvande til Gurre Å. Den større sø i moseområdet er kraftigt tilgroet langs alle kanter med skyggende vegetation af grå-pil, bøg, ahorn og rød-gran. Søen har en stor fri vandflade med spredte forekomster af tagrør, bredbladet dunhammer, top-star, sø-kogleaks, liden- og stor andemad og åkande. Der blev observeret blå mosaik-guldsmed i september 2023. Arten er på den danske Rødliste men i kategorien 'Ikke truet' (LC).

Sø, der ligger i det større § 3-beskyttede moseområde. Søen er helt tilgroet langs kanterne, men rummer større frie vandflader.

Et mindre § 3-beskyttet engområde findes lige syd for det sammenhængende mose- og søområde. Engen bliver ikke afgræsset og er meget fugtig med store vandlidende partier. Vegetationen er domineret af høje græsser som tagrør og rørgræs og udbredt forekomst af lysesiv. Af bredbladede urter findes bl.a. mjøldurt, fersken-pileurt, kær-tidsel og stor nælde.

I delområdet østligste del ligger Keldsøfredningens mest værdifulde overdrev. Overdrevsarealerne rummer arter som vellugtende gulaks, liden klokke, blåhat, bakke-svingel, gul snerre, krat fladbælg, håret høgeurt og almindelig pimpinelle. De tørre sandede skrænter egner sig godt som levested for markfirben. I området findes også den invasive art sildig gyldenris, der potentielt kan brede sig kraftigt ved både frøsåning og rodkud. Her er græsning, og området er stadig under udvikling. Neden for overdrevene ligger de fugtige enge og moseområder mod syd ned mod Gurre Å.

På engen ses store partier af skov-kogleaks og kær-padderok, og derudover gror der bl.a. hare-star, dunet dueurt og glanskapslet siv. Engen bliver afgræsset i lighed med overdrevsarealerne nævnt ovenfor. Syd for engen ned mod Gurre Å bliver jordbunden gradvis mere fugtig. Her findes bl.a. kær-tidsel, sump-forglemmigej, kær-ranunkel og kær-snerre.

De tørre overdrevsskrænter på vestsiden af Hellebjergvej.

Delområdets østlige højtliggende marker har pletvis potentiale for udvikling af overdrevslignende natur. Der er i september 2023 set gul evighedsblomst, almindelig syre og større forekomster af håret høgeurt.

Der er set både skrubtudse, små brune frøer, herunder butsnudet frø, i delområdets moser og fugtige enge ved besigtigelser i sensommeren 2023.

STIER

Fredningen har fastsat, at der skal etablere et kortere stiforløb i delområdet. Kommunerne har ansvaret for etableringen af de nye stiforbindelser og den efterfølgende vedligeholdelse. De nye stiforløb etableres efter aftale med de pågældende lodsejere dels med en indgang fra Hellebjergvej nord for Havreholm og en mindre strækning langs Gurte Å, der skaber forbindelse til skydebanes adgangsvej (grusvej) til Hellebjergvej mod nord. Der anlægges desuden en ny trampesti langs Hellebjergvej i fredningens nordlige afgrænsning, der sikrer stiforbindelse frem til det eksisterende stisystem i "Rusland-fredningen" (Fredning af arealer langs Pandehave Å). De eksisterende og nye stier ses på ovenstående kort over delområde 4.

4.4.2. Plejemålsætninger

Den overordnede plejemålsætning for delområde 4 er at bevare det lysåbne landskab med dets mosaik af landbrugsarealer, overdrev, enge, moser og søer. På de tørre sandede skrænter mod nord er der udviklet en fin overdrevsvegetation og skabt et habitat for markfirben. Den nuværende pleje med græssende dyr på overdrevet kan med fordel fortsætte mange år fremover.

Landbrugsarealer, overdrev og engarealer ønskes holdt lysåbne, gerne ved afgræsning i videst muligt omfang.

Moserne ønskes mere lysåbne og uden opvækst af ikke-hjemmehørende træarter. Invasive plantearter, som fx sildig gyldenris bør bekæmpes.

Delområdets søer og vandhuller ønskes plejet, så tilgroning med høje træer, der skygger for de frie vandflader, undgås. Allerede tilgroede søer ønskes oprenset, så der genskabes frie vandflader.

Gurre Å plejes og vedligeholdes i henhold til gældende vandløbsregulativ for åen. Det betyder bl.a., at brinkerne reelt skal friholdes, så vandløbsvedligeholdelsen fortsat kan finde sted.

Offentlige stier holdes tilgængelige som trampestier ved slåning. Markvejen fra Hellebjergvej til jagtforeningens klubhus og skydebane ønskes bevaret i nuværende stand som grusbeltet hjulspor.

4.4.3. Trusler

Moseområderne er truet af tilgroning, der bortskygger de mere lysåbne artsrige partier. De § 3-beskyttede naturområder er generelt truet af påvirkninger af landbrugsdrift med tilførsel af næringsstoffer fra de omkringliggende landbrugsarealer, der fremmer opvæksten af høje dominerende næringsstofkrævende arter. Det gælder især for naturområdernes randarealer, der ligger ud til landbrugsarealer i almindelig omdrift. Områdets naturtilstand er samtidig truet af invasive arter.

4.4.4. Plejeforslag

Landbrugsarealerne og de tilgrænsende engarealer ønskes plejet ved afgræsning for at hindre tilgroning med buske og træer. Græsning af arealerne kan med fordel udvides til andre dele af området. Arealerne kan alternativt holdes lysåbne ved høslæt eller almindelig landbrugsmæssig omdrift i overensstemmelse med fredningens bestemmelser for arealernes drift og anvendelse (§ 3). Udsigten fra Hellebjergvej over det fredede område ønskes bevaret ved at hindre opvækst af træer, buske og invasive arter.

I moseområderne kan ikke-hjemmehørende træarter fældes, og i muligt omfang bør disse arter også fjernes fra moserne. Der kan med fordel skabes flere lysbrønde, så artsrige partier bevares.

Invasive arter, som fx sildig gyldenris kan bekæmpes, så den ikke spreder sig yderligere i området.

Det foreslås, at der ved de tilgroede søer og vandhuller ryddes en del krat og træer for at gøre søerne mere lysåbne, især på søernes sydvendte brinker. Søerne kan med fordel oprenses for at give lys og soleksponering på vandfladen. Plejen vil give bedre levesteder for bl.a. padder og de insekter, der lever i de mindre søer.

I forbindelse med realiseringen af fredningen anlægges en sti fra Hellebjergvej og ind gennem folden og over på den anden side af Gurre Å. Stien vedligeholdes ved slåning som trampesti af kommunerne.

4.5. • DELOMRÅDE 5 / DE STORE LANDBRUGSFLADER

*Delområde 5.
De store landbrugs-
flader med angivelse
af § 3-beskyttet
natur og stier.*

4.5.1. Beskrivelse og status

Delområdet ligger i den vestlige del af Keldsøfredningen, og omkranser delvist det centrale afvandede Keldsøområde. Delområdet er 110 ha, og således det største af de 5. Det er også her, vi finder de største sammenhængende landbrugsarealer med dyrkede marker og større sammenhængende græsningsarealer for bl.a. kreaturer.

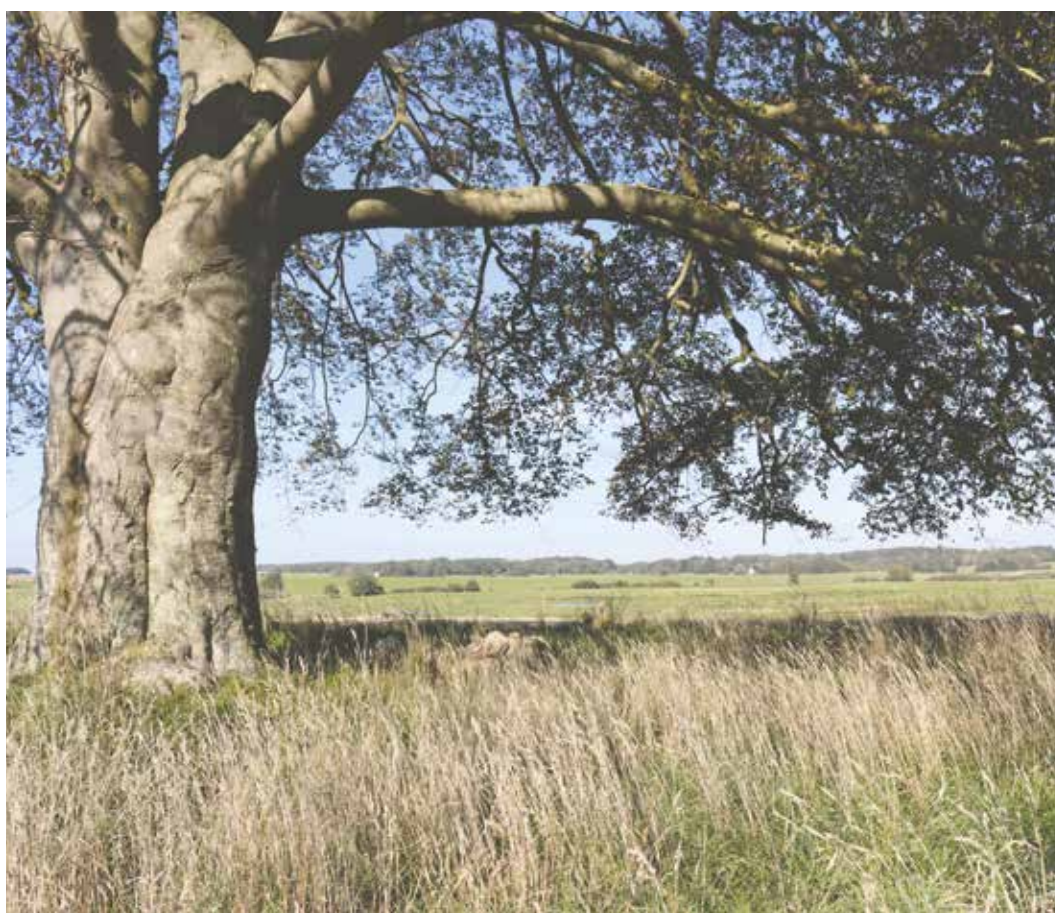
Delområdet er 110 ha stort og ligger i Gribskov Kommune. Landskabet er overvejende et åbent landbrugsområde med enge, moser og søer, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Keldsø Å løber gennem delområdet med udløb ved Villingerødvej og delområdet afgrænses mod nord af Gurre Å. Terrænet er noget kuperet med de højest beliggende arealer ved fredningens sydlige afgrænsning langs Klostermarksvej og mod vest langs Villingerødvej.

Inden for delområdet findes et enkelt stående markant fuldkronet bøgetræ, der med sin placering højt i terrænet på en dyrket mark er synligt fra store dele af de omkringliggende arealer. Træet er særligt beskyttet i fredningen, jf. fredningsbestemmelsernes § 10, stk. 1.

I områdets nordlige del findes et engareal langs med Gurre Å. Engarealet syd for Gurre Å ligger i dette delområde 5, mens engarealet nord for åen er beskrevet ovenfor under delområde 4. Engarealet er en kulturreng, hvor vegetationen er domineret af græsser, især almindelig rajgræs, og opvækst af hvid kløver, pileurter og horse-tidsel. Der er dog også registreret værdifulde karakterarter som engkarse og glanskapslet siv. Engen bliver periodevis oversvømmet af Gurre Å. Engarealet afgrænses med kreaturer, hvilket understøtter, at det ønskede åbne landskab bevares uden væsentlig opvækst af højere træer og buske.

*Fra det fredede
solitære træ er der
flot udsigt over
det afvandede
Keldsøområde.*

*Udsigt over
det afvandede
Keldsøområde.*

Gurre Å ligger generelt højt i terrænet og har et lettere kanaliseret forløb på størstedelen af strækningen der adskiller delområde 4 og 5. Vandløbet har bundflora med bl.a. pindsvineknop, gul iris, top-star og tagrør, og en veludviklet brinkvegetation med høje urter som mjøddurt, lådden dueurt og stor nælde og høje græsarter som draphavre, rørgræs og tagrør. Vandløbet ligger overvejende lysåbent i terrænet med enkelte skyggende løvtræer (bl.a. eg, rødel og gråpil) på brinkerne, dog afbrudt af mere skyggefulde forhold på de strækninger, hvor Gurre Å passerer langs med eller gennem moseområder. Gurre Å har for nuværende en moderat til god økologisk tilstand på strækningen. Vandløbet har gode fysiske forhold med god frisk strøm og gruset bund. Der er en varieret rentvandsfauna og opgang af ørreder i åen.

Delområde 5 rummer flere mindre § 3-beskyttede moseområder. Moserne er tilgroede med især tæt pilekrat iblandet andre træarter, bl.a. rødel, stilk-eg, bøg, tjørn, slåen og en del rød-gran. Den lavere urte- og græsvegetation domineres af højere næringskrævende arter som stor nælde og ager-tidsel, især i mosernes udkant. Moserne rummer mindre partier med mere lysåbne forhold, hvor vegetationen også rummer flere karakteristiske fugtigbundsarter som top-star, dynd-padderok, gul iris og angelik. Mosernes fugtighedsforhold er varierende med både vanddækkede og mere fugtig-til-tørre områder.

Der findes flere mindre § 3-beskyttede søer, der ligger i græsningsarealer eller omgivet af dyrkede marker. Flere af søerne ligger lysåbent, mens andre er mere tilgroede langs kanten og på brinkerne med bl.a. tæt slåenkrat og pilekrat og kun med delvist frit vandspejl. Tagrør er udbredt i de fleste af søerne, og flere steder ses også større forekomster af bredbladet dunhammer og andemad. Der er i foråret 2023 observeret paddeæg i en lille sø, der blev anlagt i 2016 på en mark ud til Villingerødvej. Der er ikke øvrige registreringer af padder inden for delområde 5, men det er sandsynligt, at der findes butsnudet frø og andre paddearter i nærområdet. Der er tidligere (år 2010) observeret butsnudet frø i mosen syd for søen.

Delstrækning af
Gurre Å.

*Græssende kreaturer på de lave
enge langs Gurre Å.*

Grøn mosaikguldsmed og krebseklo

Moseområdet, der grænser op til Villingerødvej, er et potentielt levested for grøn mosaikguldsmed, som er en sjælden art af guldsmede. Grøn mosaikguldsmed er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, og dens yngle- og rasteområder er strengt beskyttede. Grøn mosaikguldsmed er sjælden i hele Danmark og er kun registreret i ganske få søer og moser i Nordsjælland.

Grøn mosaikguldsmeds livscyklus er tæt knyttet til vandplanten krebseklo (*Stratiotes aloides*), som er registreret i mosen. Grøn mosaikguldsmed lægger sine æg i bladene på krebseklo under vandoverfladen, hvor æggene overvintrer og klækkes det følgende forår.

Nymferne klækkes og lever på krebseklo og andre vandplanter i 2-3 år og forvandles herefter til voksne guldsmede. Det er derfor vigtigt for bevarelsen af grøn mosaikguldsmed, at der er gode bestande af krebseklo i levestedets moser og søer.

Vandplanten krebseklo med grøn mosaikguldsmed.

Stenkisten under Villingerødvej

Keldsø Å løber ud af fredningsområdet ved Villingerødvej. Udløber sker gennem en meget velbevaret stenkiste, der er anlagt under Villingerødvej. Stenkisten er anlagt som en langstrakt kasseformet rende bygget af tilhuggede sten. Stenkisten kan ses ved passagen under Villingerødvej.

Stenkisten under Villingerødvej, hvor Keldsø Å har sit udløb fra fredningsområdet.

SKYDEBANEN VED HAVREHOLM

I delområdet nordøstlige ende ligger Esrum og Omegns Jagtforenings klubhus og skydebane for lerdueskydning. Klubhuset og skydebanen kan passeres ad den offentlige sti, når skydebanen ikke er i anvendelse.

STIER

Der er ikke stier på tværs af delområdet men offentlig adgang langs den nordlige del på en markvej, der fører fra Hellebjergvej til jagtforeningens klubhus og skydebane. Fra skydebanen mod øst etableres en ny trampesti langs Gurre Å. Det nye stiforløb sikrer forbindelse til stier i "Ruslands-fredningen" nord for Hellebjergvej. Der er desuden offentlig adgang langs fredningens sydlige afgrænsning på Klostermarksvej. Der er smukke panoramaudsigter over det fredede område fra det meste af Klostermarksvej.

4.5.2. Plejemålsætninger

Den overordnede plejemålsætning for delområdet er at bevare det lysåbne landskab med dets mosaik af landbrugsarealer, enge, moser og søer.

Landbrugs- og engarealerne ønskes holdt lysåbne, gerne ved afgræsning i videst muligt omfang.

Moserne ønskes mere lysåbne og uden opvækst af ikke-hjemmehørende træarter. Invasive plantearter, som fx. japansk pileurt bør bekæmpes, hvis de spredes til delområdet.

Grøn mosaikguldsmeds levesteder i moser og søer med værtsplanten krebseklo bevares. Potentielle nye levesteder for værtsplanten krebseklo fremmes i muligt omfang, så den sjældne guldsmid får flere levesteder.

Delområdets søer og vandhuller ønskes plejet, så tilgroning med høje træer, der skygger for de frie vandflader, undgås. Tilgroede søer ønskes oprenset, så der genskabes frie vandflader.

Gurre Å plejes og vedligeholdes i henhold til gældende vandløbsregulativ for åen. Ifølge vandområdeplanen, der gælder for Gurre Å, er åen målsat til god økologisk tilstand og udpeget til mindre strækningbaserede restaureringer, f.eks. plantning af træer, udlægning af gydegrus og sten mv. vandløbsindsatser gennemføres i forbindelse med udmøntning af vandhandleplanerne 2021-2027.

Det solitære løvtræ på matr. nr. 1 i Esrum Kloster, Esbønderup, må, jf. fredningens § 10 stk. 1, ikke fældes eller beskæres. Inden for kronens projektion (kronebredden), dog mindst 30 meter i diameter må der ikke sprøjtes, gødes og jordbehandles.

Offentlige stier holdes tilgængelige ved slåning som trampestier.

4.5.3. Trusler

Delområdets lysåbne naturtyper og søer er generelt truet af næringtilførsel fra de omkringliggende landbrugsarealer, der fremmer opvæksten af høje næringskrævende plantearter. Naturområdernes lavere urtevegetation er desuden truet af tilgroning med høje stauder og græs, og buske og træer, der hindrer lys til bundvegetationen.

Grøn mosaikguldsmeds levesteder er generelt truet af tilførsel af næringsstoffer og efterfølgende tilgroning af de vandhuller og søer, hvor arten yngler. Tilgroning kan føre til, at værtsplanten krebseklo forsvinder.

4.5.4. Plejeforslag

Landbrugsarealerne og de tilgrænsende engarealer ønskes plejet ved afgræsning for at hindre tilgroning med buske og træer. Arealerne kan alternativt holdes lysåbne ved høslæt eller almindelig landbrugsmæssig omdrift i overensstemmelse med fredningens bestemmelser for arealernes drift og anvendelse (§ 3).

I moseområderne ønskes ikke-hjemmehørende træarter fjernet, og invasive plantearter, som fx japansk pileurt bør bekæmpes, hvis de spredes til delområdet. Moserne kan gøres mere lysåbne ved at fælde enkelte træer og ryddes mindre tætte kratområder for at fremme opvækst af den lyskrævende karakteristiske mosevegetation.

*Jagtforenings
klubhus ved
Havreholm.*

*Der etableres en
trampesti langs
Gurre Å forbi ler-
dueskydebanen.*

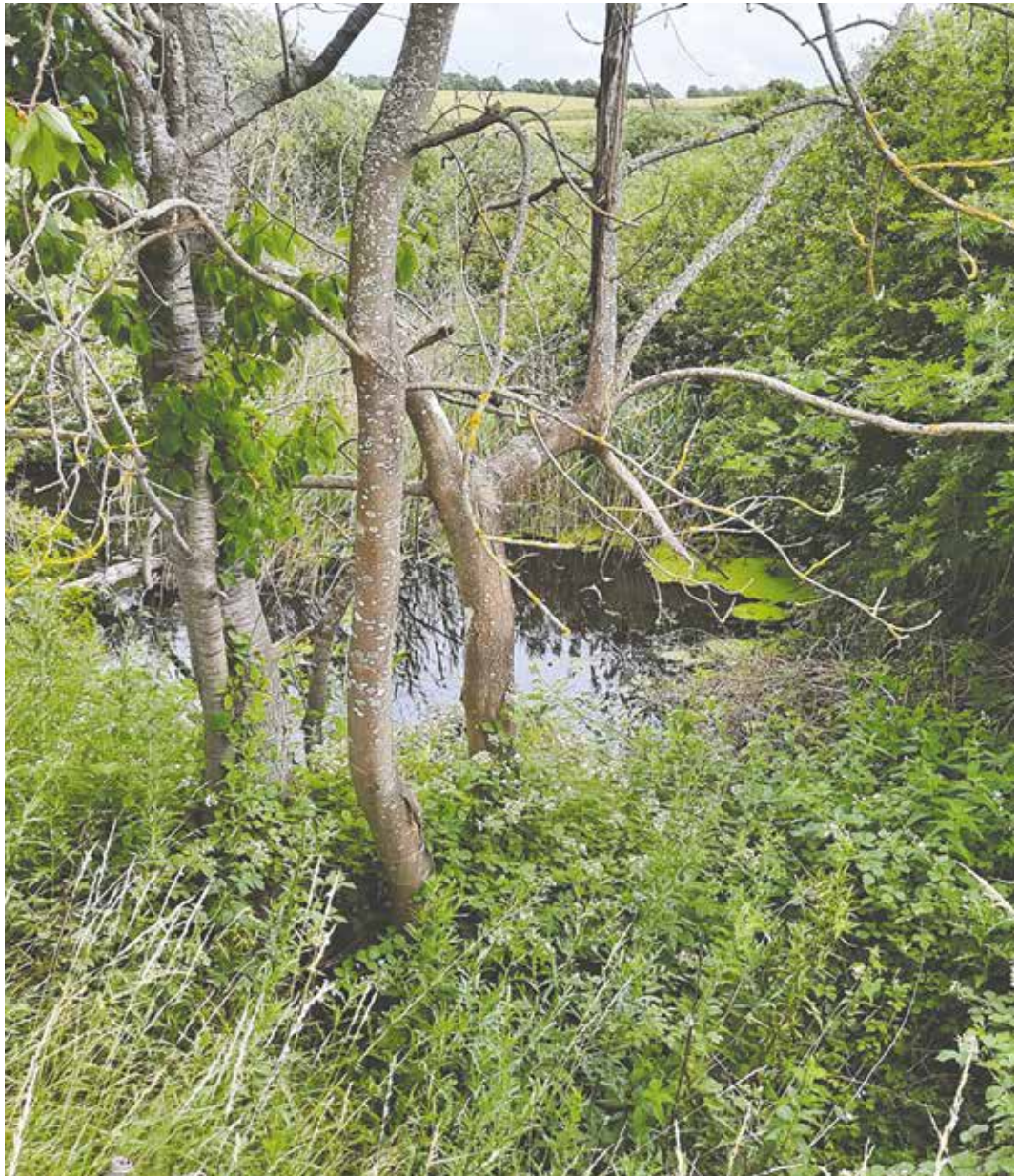
*Lavtliggende eng-
arealer langs
Gurre Å, der
periodevis
oversvømmes.*

Moseområdet, hvor der er registreret krebseklo, bør holdes fri for tilgroning og skyggende træer omkring de vanddækkede partier, hvor krebseklo findes. Tilgroede søer og vandhuller kan oprensnes og skyggende træer og buske fjernes.

Det foreslås, at der ved de tilgroede søer og vandhuller ryddes en del krat og træer for at gøre søerne mere lysåbne, især på søens sydvendte brinker. Søerne kan med fordel oprensnes for at give lys og sol-eksponering på vandfladen. Plejen vil give bedre levesteder for bl.a. padder og de insekter, der lever i de mindre søer. For søer, der ligger i græsningsarealer kan den omkransende hegning overvejes fjernet, så græsning er mulig med henblik på at holde brinkerne lysåbne.

Det solitære løvtræ på matr. nr. 1 i Esrum Kloster, Esbønderup, bevares i overensstemmelse med fredningens særbestemmelser for træet.

De nye stier vedligeholdes ved slåning som trampestier af kommunerne.

*Lille delvist tilgroet
sø omgivet af
landbrugsarealer.*

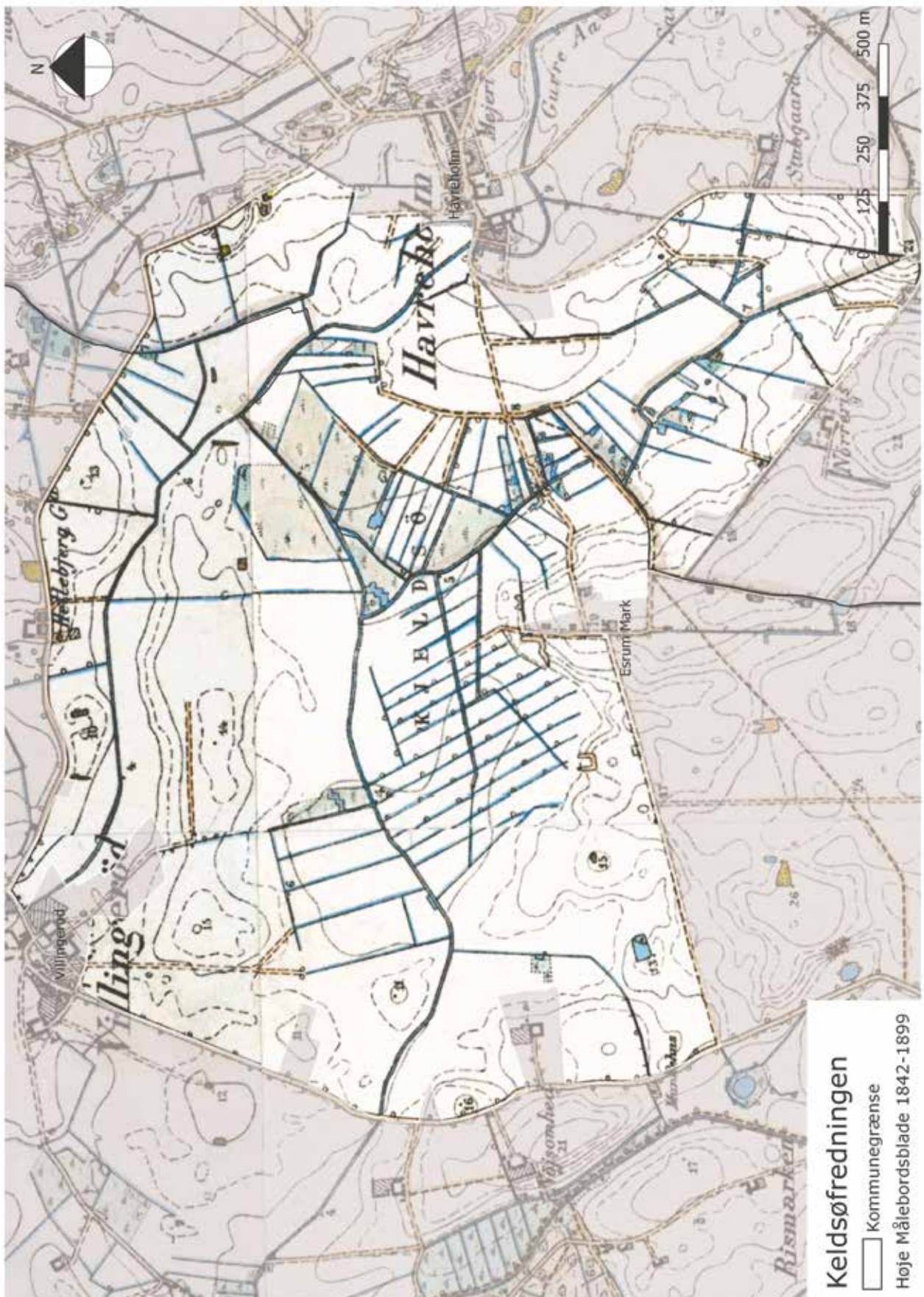
BILAG 1

Kort 1 over stier i fredningsområdet.

BILAG 2

Kort 2. Gengivelse af kortudsnit af høje målebordsblade med tydelig angivelse af grøfter (ses som markerede linjer) i området i perioden omkring 1850-1900.

Kort 3 Keldsøfredningen ligger mellem tre forskellige Natura 2000-områder.

BILAG 4

Kort 4 viser delområderne i Keldsøfredningen.

